

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa. Lakia sovellettaisiin sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin. Samalla kumottaisiin vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu valtioneuvoston asetus.

Ehdotetun lain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä ja ympäristöä rajoittamalla eräiden vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa ja siten vähentämällä laitteista peräisin olevien jätteiden määrää ja haitallisuutta. Lailla rajoitettaisiin tiettyjen vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa ja säädettäisiin poikkeuksia käyttökiellosta tietyissä käyttökohteissa. Lailla nykyistä asetustasoista sääntelyä laajennettaisiin.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi sähkö- ja elektroniikkalaitteiden valmistajiin, maahantuojiin, valtuutettuihin edustajiin ja jakelijoihin kohdennettuja velvoitteita laitteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta ja

toimenpiteistä tilanteissa, joissa on syytä epäillä sähkö- ja elektroniikkalaitteen olevan säädettyjen vaatimusten vastainen. Lisäksi laissa säädettäisiin muun ohella EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksesta, CE-merkinnästä ja vaatimustenmukaisuusolettamasta.

Valvontaviranomaisia olisivat Turvallisuus- ja kemikaalivirasto sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Laissa olisi säännökset hallinnollisista pakkokeinoista rikkomustapauksissa sekä elinkeinonharjoittajien velvollisuudesta korvata valvontaviranomaisen tutkimus- ja testauskustannukset, jos sähkö- ja elektroniikkalaitte osoittautuu vaatimustenvastaiseksi.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 EU-lainsäädäntö.....	4
2.3 Nykytilan arviointi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
3.1 Tavoitteet.....	6
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja ehdotukset.....	6
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
4.1 Taustaa vaikutusten arvioinnille.....	7
4.2 Yritysvaiikutukset.....	7
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	8
4.4 Ympäristövaikutukset.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	10
1 luku. Yleiset säännökset.....	10
2 luku. Vaatimustenmukaisuus ja valmistajan velvollisuudet.....	11
3 luku. Maahantuojan ja jakelijan velvollisuudet.....	14
4 luku. Ohjaus ja valvonta.....	15
5 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	18
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET.....	18
3 VOIMAANTULO.....	18
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	18
LAKIEHDOTUS.....	20
Laki vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa	20

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unioni on vuodesta 2002 lähtien säännellyt vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2011/65/EU, jäljempänä *RoHS-direktiivi*). RoHS-direktiivi korvasi tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2002/95/EY, jäljempänä *vuoden 2002 RoHS-direktiivi*). RoHS-direktiivi on pantava täytäntöön jäsenmaissa viimeistään 2 päivänä tammikuuta 2013.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa säännellään nykyään vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetulla valtioneuvoston asetuksella (853/2004, jäljempänä *valtioneuvoston asetus*), jolla on pantu täytäntöön vuoden 2002 RoHS-direktiivi. Valtioneuvoston asetuksen keskeinen sisältö muodostuu vaarallisten aineiden käyttöä koskevista rajoituksista ja niihin säädettyistä poikkeuksista. Säädöksen soveltamisala on kytketty laitteiden jätehuollon järjestämistä sääntelevän sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annetun valtioneuvoston asetuksen (852/2004) soveltamisalaan (liitteen 1 laiteluokat 1–7 ja 10, sekä hehkulankalamput). RoHS-sääntely kattaa lähinnä kulutus tuotteina markkinoille saatettavat laitteet. RoHS-sääntelyn osalta valvova viranomaisena on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, kun taas sähkö- ja elektroniikkalaitteiden jätehuollon järjestämistä valvoo Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Toukokuun 1 päivänä 2012 voimaan tullessa jätelaissa (646/2011) säädetään yleisemmin tuotteen valmistajan velvollisuuksista. Valmistajan on mahdollisuuksien mukaan vältettävä tuotteen valmistuksessa ympäristölle ja terveydelle haitallisia aineita sisältävien raaka-aineiden käyttöä ja korvattava ne haitattomammilla raaka-aineilla. Tuotteesta ei myöskään jätteenä saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle tai roskaantumista eikä huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle.

Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) on kulutustavaroiden tai kuluttajapalvelujen turvallisuutta koskeva yleislaki, jossa säädetään muun ohella toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle vaarallisista kulutustavaroista ja palveluista sekä kuluttajaturvallisuuden valvonnasta ja pakkokeinoista. Jos erityislainsäädäntö ei kata kaikkia turvallisuuskysymyksiä tai jos siinä ei edellytetä vähintään samaa turvallisuustasoa taikka jos erityislain hallinnolliset pakkokeinot eivät ole yhtä kattavia kuin yleislaissa, kuluttajaturvallisuuslakia voidaan soveltaa.

Lailla CE-merkintärikkomuksesta (187/2010) säädetään tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkina-valvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 (jäljempänä *NLF-asetus*) vastaisen CE-merkinnän käytön seuraamuksista. Koska lailla kriminalisoidaan CE-merkintärikkomukset kaikissa tuotteissa, se kattaa myös tässä esityksessä tarkoitettut sähkö- ja elektroniikkalaitteet. Lain mukaan CE-merkintärikkomuksesta on kyse esimerkiksi silloin, kun joku tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta NLF-asetuksen vastaisesti kiinnittää tuotteeseen CE-merkinnän, vaikka ei ole tuotteen valmistaja eikä hänen valtuuttamansa tai kiinnittää CE-merkinnän sellaiseen tuotteeseen, johon sen kiinnittämisestä

ei säädetä yhteisön yhdenmukais-tamislainsäädännössä. CE-merkintärikko-muksesta on tuomittava sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangais-tusta tai jos teko on vähäinen. Laissa ei krimi-nalisoida tuotteen markkinoille saattamista ilman CE-merkintää, vaan se on jätetty sek-torikohtaisen sääntelyn varaan.

Laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuk-sista (1005/2008) on puitelaki, jota sovelle-taan kaikkiin energiaa käyttäviin tuotteisiin. Laki edellyttää, että energiaa käyttävä tuote aiheuttaa mahdollisimman vähän ympäristö-haittoja koko sen elinkaaren aikana. Yleisesti tuotteiden ekologista suunnittelua koskevan lain tavoitteena on vähentää energian-kulutusta ja tuotteen elinkaarenaikaisia muita haitallisia ympäristövaikutuksia. Lakia sovel-letaan suurimpaan osaan energiaa käyttävistä tuotteista, joita myydään kotitalouksille, kau-palliseen tai teollisuuskäyttöön sekä tuotteiden komponentteihin ja osakokoonpanoihin. Myös energian tuottamiseen, siirtämiseen ja mittaamiseen käytettävät tuotteet ovat lain piirissä. Lailla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/125/EY energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaa-timusten puitteista (jäljempänä *EuP-direktiivi*, myös niin sanottu *Eco-Design-direktiivi*). Kaikki RoHS-direktiivin mukaiset sähkö- ja elektroniikkalaitteet ovat myös energiaa käyttäviä tuotteita. RoHS-lainsäädäntö on erityislainsäädäntöä, jolla osaltaan toimeenpannaan *EuP-direktiivin* ta-voitteita.

2.2 EU-lainsäädäntö

RoHS-direktiivi ja WEEE-direktiivi

Vuoden 2002 RoHS-direktiivi koostui lä-hinnä tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoituksista ja niitä koskevista poikkeuksis-ta. Uudessa RoHS-direktiivissä sääntelyä laa-jennetaan merkittävästi muun ohella maahan-tuoja ja jakelijoita koskevilla, laitteiden vaa-timustenmukaisuuden varmistamiseen täh-täävillä uusilla velvoitteilla. RoHS-direktiivin oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen

(SEUT) 114 artikla, jossa määrätään lainsää-dännön lähentämisestä sisämarkkinoita kos-kevien tavoitteiden toteuttamiseksi.

Lukuisten uusien säännösten lisäksi RoHS-direktiiviin soveltamisalaa laajennettiin kaik-kiin sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin. Uusina laiteryhminä direktiivin soveltamisalaan tuli-vat mm. lääkinnälliset laitteet, tarkkailu- ja valvontalaitteet sekä automaattit. Lisäksi di-rektiivin liitteen I kohdan 11 mukaan direk-tiiviä sovelletaan muihin sähkö- ja elektro-niikkalaitteisiin, jotka eivät kuulu mihinkään erikseen mainittuun luokkaan. Uusia laite-luokkia koskevat säännöt tulevat asteittain voimaan vuoden 2019 heinäkuuhun mennes-sä. Direktiivissä kiellettyjen aineiden listaa ei muutettu, mutta sitä tarkastellaan uudel-leen vuonna 2014 ja sen jälkeen määräajoin Euroopan komission tai jonkin jäsenvaltion ehdotuksesta. Poikkeuksia vaarallisten ainei-den rajoituksista myönnettiin erälle käyttö-kohteille, varaosille ja liitäntäohdoille. Poik-keuksille asetettiin laiteluokasta riippuen vii-den tai seitsemän vuoden enimmäisvoimas-aoloaika ja uusien poikkeuksien myöntämi-seen sovellettavia kriteereitä otettiin käyttöön laajempien sosioekonomisten näkökohtien huomioon ottamiseksi.

RoHS-direktiivin teknisluontoinen sääntely on sisällytetty liitteisiin, joiden muuttamis-menettelyt eroavat toisistaan. Liitteiden I (laiteluokat), V (poikkeushakemuksen sisäl-tö) ja VI (vaatimuksenmukaisuusvakuutuk-sen sisältö) muuttaminen voi tapahtua vain komission ehdotuksesta Euroopan parlamen-tin ja neuvoston päätöksellä. Sen sijaan ko-missio päättää delegoidun säädösvalan pe-rusteella liitteiden II (vaarallisten aineiden rajoitukset), III ja IV (rajoituksista vapautetut käyttötarkoitukset) muuttamisesta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direk-tiivi 2012/19/EU sähkö- ja elektroniikkalai-teista syntyvästä jätteestä (jäljempänä *WEEE-direktiivi*) sääntelee sähkö- ja elektro-niikkalaitteiden jätehuoltoa toteuttaen tuotta-javastuuperiaatetta, jonka mukaan tuotteiden valmistajat ovat vastuussa käytöstä poistettu-jen tuotteiden jätehuollosta. WEEE-direktiivi ja RoHS-direktiivi koskevat mo-lemmat sähkö- ja elektroniikkalaitteita. Vuoden 2002 RoHS-direktiivi oli soveltamisalaa-taan kytkeyty WEEE-direktiiviin, mutta nyt

RoHS-direktiivissä on säädetty itsenäisesti sen soveltamisalasta. WEEE-direktiivin täytäntöönpano tapahtuu jätelaille ja sen nojalla annetulla asetuksella.

Tuotteiden kaupan pitämistä koskeva uusi lainsäädäntökehys

Niin sanotun uuden lainsäädäntökehysten (*NLF, New Legislative Framework*) avulla pyritään osaltaan edistämään tuotteiden yhtenäistä ja tehokasta sääntelyä kaupan esteiden poistamiseksi sekä terveyden, turvallisuuden ja ympäristönsuojelun edistämiseksi. Uuden lainsäädäntökehysten perustana on kaksi säädöstä: NLF-asetus sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 768/2008/EY tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta (jäljempänä *NLF-päätös*). Säädöksissä määritetään ne keskeiset käsitteet ja periaatteet, joihin sektori-kohtainen tuotesääntely nojaa ja joiden mukaisesti sääntelyä tulee kehittää.

NLF-asetus sääntelee akkreditointia, kolmansista maista tuotavien tuotteiden valvontaa ja CE-merkintää. NLF-asetuksen mukaisia markkinavalvontatoimenpiteitä ovat esimerkiksi asiakirjatarkastukset ja tarvittaessa tuotteiden laboratoriotarkastukset. Lisäksi markkinavalvontaviranomaisilla tulee olla tiedonsaantioikeus. NLF-asetus velvoittaa jäsenvaltiot lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin riittävän markkinavalvonnan järjestämiseksi.

NLF-päätöksessä vahvistetaan EU:n yhteiset puitteet tuotteita koskevalle yhdenmukaistamislainsäädännölle. Nämä puitteet koostuvat säännöksistä, joita yleisesti käytetään EU:n tuotelainsäädännössä (esim. määritelmät, elinkeinonharjoittajien velvollisuudet, ilmoitetut laitokset, suojamekanismit ja tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt) ja joilla pyritään parantamaan markkinoilla olevien tuotteiden turvallisuutta. Uuteen lainsäädäntökehykseen sisältyy elinkeinonharjoittajia koskevia, tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa ja valvontaa tehostavia velvollisuuksia. NLF-päätöksessä on kuvattu vaihtoehtoiset tavat osoittaa tuotteen vaatimustenmukaisuus. NLF-päätös ei ole suoraan sovellettavaa oikeutta, vaan se on

ohje lainsäätäjälle uutta sektorikohtaista lainsäädäntöä tehtäessä. RoHS-direktiivin uudet säännökset sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta ja elinkeinonharjoittajien velvollisuuksista on pääosin omaksuttu NLF-päätöksestä.

2.3 Nykytilan arviointi

EU:n niin sanotussa yhdenmuisessa tuotepolitiikassa strategiana on tuotteen kulutuksen vähentäminen, tuotteen ympäristön kannalta haitallisten ominaisuuksien vähentäminen sekä tuotteiden käytön ja käytöstä poistamisen muuttaminen ympäristöystävällisemmäksi. RoHS- ja WEEE-direktiivit ovat muiden ohjauskeinojen ohella yhdenmuisen tuotepolitiikan keskeisiä välineitä. Niillä ohjataan sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuotantoa ja kulutusta ympäristöystävällisempään suuntaan.

Yhdenmuisen tuotepolitiikan lisäksi RoHS-sääntelyn muutokset perustuvat huomattavilta osin edellä selitettyyn uuteen lainsäädäntökehykseen. Muun ohella sähkö- ja elektroniikkalaitteiden maahantuojien ja jakelijoiden uudet velvoitteet sekä CE-merkintää koskeva sääntely on omaksuttu RoHS-direktiiviin NLF-asetuksesta ja -päätöksestä.

Vuoden 2002 RoHS-direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön vuoden 1993 jätelain (1072/1993) nojalla annetulla asetuksella, jota on tarvittaessa muutettu direktiivin muutosten voimaan saattamiseksi esimerkiksi silloin, kun vaarallisten aineiden käytön rajoitukseen on säädetty uusia poikkeuksia. Direktiiviä on muutettu käytännössä vuosittain.

RoHS-direktiivin täytäntöönpanolla tavoitellaan käytännössä sitä, että jokainen elinkeinonharjoittaja valvoisi markkinoille tuomiensa tuotteiden vaatimustenmukaisuutta jatkuvasti. Viranomaisten suorittamalla markkinavalvonnalla pyritään poistamaan markkinoilta ne laitteet, joiden osalta elinkeinonharjoittajan oma valvonta on pettänyt. Markkinavalvonnan toimet kohdistuvat ensisijaisesti siihen tahoon, joka on saattanut laitteen Suomen markkinoille eli yleensä valmistajaan tai maahantuojaan, jos tuote tuodaan EU-alueelle ensimmäisen kerran Suomeen taikka jakelijaan, jos tuotteet tulevat jossakin EU-maassa olevan varaston kautta.

Kaikki elinkeinonharjoittajat jakeluketjussa ovat siis osaltaan vastuussa laitteen vaatimustenmukaisuudesta. Tiedottamisen ja neuvonnan merkitys lisääntyy, sillä uusia elinkeinonharjoittajia tulee sääntelyn ja valvonnan piiriin. Näistä monet ovat pieniä tai keskisuuria yrityksiä, joilla ei välttämättä ole osaamista muuttaa käytäntöjään uutta lainsäädäntöä vastaavaksi ilman apua. Viranomaisen neuvonnalla ja valvonnalla edesautetaan tasapuoliset kilpailuolosuhteet sekä toisaalta pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan häiriötön jatkuminen markkinoilla.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on edistää ihmisen terveyden ja ympäristön suojelua vähentämällä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa käytettäviä haitallisia aineita sekä edistämällä näin muun ohella sähkö- ja elektroniikkaromun hyödyntämistä ja loppukäsittelyä ympäristöä säästävällä tavalla. Esityksellä saatettaisiin RoHS-direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja ehdotukset

Uusi RoHS-direktiivi sisältää vuoden 1993 jätelain nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen verrattuna merkittäviä uusia velvoitteita, jotka kohdentuvat tuotteiden valmistajiin, maahantuojaan, valtuutettuihin edustajiin ja jakelijoihin, ja kytkevät sääntelyn muun ohella elinkeinovapautteen. Näistä velvoitteista on säädettävä lailla. Uusi jätelaki ei olisi luonteva paikka uuden RoHS-direktiivin mukaiselle sääntelylle, jonka käsitteistö ja keskeiset velvoitteet on omaksuttu niin sanotusta uudesta lainsäädäntökehiksestä. Tuore esimerkki osin samoihin käsitteisiin ja elinkeinonharjoittajien velvollisuuksiin perustuvasta sääntelystä on laki lelujen turvallisuudesta (1154/2011).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa ja kumottavaksi voimassa oleva valtioneuvoston

asetus. Koska RoHS-direktiivin oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla, direktiivin velvoitteet tulisi siirtää mahdollisimman yhdenmukaisina lakiin. Vaarallisten aineiden rajoitusten ohella keskeisimpiä velvoitteita ovat sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamista ja osoittamista koskevat velvoitteet sekä menettelyt, joita elinkeinonharjoittajien on noudatettava epäillessään laitteen olevan vaatimustenvastainen. Lisäksi säädettäisiin direktiivin 18 artiklan mukaisesti markkinavalvonnan toteuttamisesta sekä 23 artiklan mukaisista riittävän tehokkaista ja oikeasuhtaisista seuraamuksista. Esitys ei sisällä ehdotuksia uusiksi rikosoikeudellisiksi seuraamuksiksi, vaan direktiivin tehokas täytäntöönpano pyrittäisiin saavuttamaan turvaamalla valvontaviranomaisille riittävät hallinnolliset keinot laillisuusvalvonnan suorittamiseksi. Laissa säädettäisiin valvontaviranomaiseksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), joka toimii valvontaviranomaisena myös voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen nojalla. Laissa tarkoitettuja terveydenhuollon laitteita valvoisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira).

Tavanomaisesti direktiivit pannaan täytäntöön perussäännökset sisältävällä lailla sekä sen nojalla annettavalla asetuksella, johon sisällytetään teknisluontoisempi sääntely. Tästä poiketen esityksessä ehdotetaan, että laissa viitattaisiin tiettyjen teknisluonteisten ja yksityiskohtaisten vaatimusten osalta suoraan RoHS-direktiivin säännöksiin. Vastaavasti laki ei sisältäisi lainkaan valtuussäännöksiä. Viittausmenettelyä käytettäisiin seuraavien direktiivin säännösten osalta:

vaarallisten aineiden käytön rajoitukset ja niitä koskevat poikkeukset (direktiivin 4 artiklan 4—5 kohdat sekä liitteet II—IV)

menettelyt, joita noudatetaan haettaessa Euroopan komissiolta poikkeuksen myöntämistä, uusimista tai peruuttamista vaarallisten aineiden käytön rajoituksiin (direktiivin 5 artikla ja liite V)

EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen sisältö (liite VI).

RoHS-direktiivin sääntely on osin teknisluontoista ja rajoitettujen aineiden listaan (liite II) ja etenkin rajoituksia koskeviin poikke-

uksiin (liitteet III ja IV) on odotettavissa muutoksia. Vaarallisten aineiden rajoitukset ja niitä koskevat poikkeukset ovat direktiivin 20 artiklan mukaisen siirretyn säädösvallan piirissä, jolloin niitä muuttaa Euroopan komissio. Esityksessä ehdotettavalla viittaustekniikan käyttöönottamisella tähdätään siihen, että direktiivin teknisluontoiset muutokset tulisivat suoraan voimaan myös kansallisessa oikeusjärjestyksessä ilman erillisiä lainsäädäntötoimenpiteitä. Ratkaisu olisi sääntelyn selkeyden ja ymmärrettävyyden kannalta paras mahdollinen ja säästäisi jossain määrin kansallisia lainvalmisteluresursseja.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taustaa vaikutusten arvioinnille

Esityksen taustalla on uuden RoHS-direktiivin täytäntöönpano. Siksi Euroopan komission direktiivistä teettämät arvioinnit on otettu lähtökohdaksi esityksen vaikutusten arvioinnissa. Ensimmäisen arviointi (SEC (2008) 2930) perustui joulukuussa 2008 julkaistuun direktiiviehdotukseen (KOM (2008) 809 lopullinen). Tämän jälkeen komission ehdotukseen tehtyjen muutosten kuten soveltamisalan laajennuksen vaikutukset arvioitiin uudelleen (raportti: "Measures to be implemented and additional impact assessment with regard to scope changes, pursuant to the new RoHS Directive, Final report, European Commission, DG ENV, 06 July 2012"). Esityksen valmistelun aikana komission teettämiä vaikutusten arviointeja on täydennetty ja tarkennettu kuulemalla keskeisiä sidosryhmiä, erityisesti sähkö- ja elektroniikka-alaa sekä viranomaisia.

Sääntelyn laajeneminen vuoden 2002 RoHS-direktiiviin verrattuna johtaa siihen, että sääntely koskee aiempaa useampaa elinkeinonharjoittajaa. Vastaavasti viranomaisten valvontavastuu laajenee. Varsinaisten valvontatehtävien lisäksi viranomaisten tulee huolehtia riittävästä tiedottamisesta ja neuvonnasta, mikä lisää viranomaisten resurssitarpeita.

4.2 Yritysvaikutukset

Komission arvioinnissa sääntelyn negatiivisten vaikutusten odotetaan kohdistuvan erityisesti teollisuuden kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan. Kaikkien markkinoille saatettavien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden on oltava RoHS-direktiivin vaatimusten mukaisia 23 päivästä heinäkuuta 2019 alkaen. Luokkiin 8 ja 9 kuuluvien laitteiden on oltava ainerajoitusten mukaisia jo aikaisemmin (vuosina 2014–2017). Komission arvion mukaan direktiivin soveltamisalan laajennukset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia. Erityisesti tyyppikatsastamattomien sähkökäyttöisten polkupyörien ja urkujen osalta mainitaan, että aiheutuvat kustannukset ovat ympäristövaikutuksiin verrattuna suhteettomia. Esityksiä direktiivin muuttamiseksi käsitellään Euroopan unionissa myöhemmin, muun muassa direktiivin soveltamisalaa kuuluvia laitteita Euroopan komissio tarkastelee uudelleen vuonna 2014.

Direktiivissä asetetut uudet elinkeinonharjoittajia koskevat vaatimukset edellyttävät yrityksiltä uutta osaamista ja resursseja. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden valmistajia, maahantuoja ja jakelijoita koskevat velvoitteet edellyttävät tuotteen koko toimitusketjun hallintaa, jotta tuotteiden vaatimustenmukaisuus voitaisiin taata. Koska yhden tuotteen valmistamisessa käytetään useita alihankkijoita, jokaisen osan vaatimustenmukaisuuden varmistaminen saattaa lisätä etenkin pienten ja keskisuurten yritysten kustannuksia merkittävästi nykyiseen verrattuna.

Toisaalta komission arvion mukaan innovaatio- ja tutkimustoiminta saattavat hyötyä joissakin tapauksissa. Sekä valmistajat että viranomaiset hyötyvät siitä, että tuotteen RoHS-statusta on selvennetty. Sääntelyn selkeyttäminen lisää oikeusvarmuutta ja parantaa markkinoiden toimivuutta.

Monet sääntelyn kohteena olevat elinkeinonharjoittajat toimivat koko Euroopan unionin alueella. Direktiivin toimeenpano on käytännössä aloitettu sähkö- ja elektroniikkalaitteiden valmistajien ja muiden elinkeinonharjoittajien keskuudessa jo direktiivin valmistelun aikana.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Johdanto

Ehdotus vaikuttaisi eniten markkinavalvonnasta vastaavien Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) toimintaan. Lisäksi vaikutuksia saattaisi olla Tullin toimintaan, jolla olisi toimivalta pysäyttää vaatimustenvastaiseksi epäilty laite-erä rajalle jatkotoimia varten. RoHS-sääntelyn soveltamisalan laajennus lisäisi valvottavien laitteiden määrää kahdella uudella laiteluokalla sekä avoimella muut laitteet kattavalla luokalla 11. Käytännössä uusi sääntely kattaisi 23 päivästä heinäkuuta 2019 alkaen kaikki markkinoille saatettavat sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joita ei erikseen rajata soveltamisalan ulkopuolelle.

Vaikutukset Tukesiin

Esitys lisäisi ensisijaisesti Tukesin työmäärää valvonnan piiriin tulevien uusien laitteiden johdosta. Toisaalta Tukesille tulisi oikeus periä elinkeinonharjoittajalta laitteiden hankinnasta, varastoinnista, tutkimuksesta ja testauksesta aiheutuneet kustannukset, jos tuote on vaatimustenvastainen. Ehdotuksen johdosta olisi tarpeen lisätä Tukesille varattuja määrärahoja markkinavalvonnan tehokkuuden, sen ennaltaehkäisevän vaikuttavuuden ja toiminnan uskottavuuden lisäämiseksi. Arvion mukaan Tukes tarvitsisi yhden (1) henkilötyövuoden lisää resursseja, jotta valvonnan ja tiedottamisen taso säilyisi nykyisellä tasollaan. Vastaavasti laitteiden hankintaan ja testaukseen tarvittaisiin aiempaa suurempi määräraha.

Ympäristöministeriö on varannut Tukesille nykyisen RoHS-direktiivin valvontaan viime vuosina noin 100 000 euroa vuodessa. Vuonna 2012 määrärahaa korotettiin 115 000 euroon, jolla otettiin huomioon Tukesin valvontatehtävien laajeneminen akkujen ja paristojen valvontaan vuonna 2009. Määrärahalla on katettu kahdeksan henkilötyökuukauden työpanos vuosittain ja noin 25 000 euroa testaus- ja matkustuskuluihin. Todellisuudessa kustannuksia syntyy lisäksi kenttävalvojien,

yli-insinöörin sekä viestinnän työpanoksesta. Nykyisillä resursseilla on vuosittain tarkastettu ja testattu noin 70 sähkö- ja elektroniikkalaitetta. Jos Tukesin suorittamassa alustavassa seulonnassa havaitaan korkeita pitoisuuksia, lähetetään tuote havainnon varmistamiseksi kemialliseen analyysiin. Kemiallisia analyysejä tehdään vuosittain noin 20 ja niiden kustannus on noin 750 €/tuote.

Valvontatehtävien lisäksi Tukes muun ohella neuvoo elinkeinonharjoittajia tuotteiden merkinnöistä sekä toimii ympäristöministeriön tukena ja asiantuntijana Euroopan komission johtamassa jätehuoltokomiteassa (TAC) käsiteltäessä EU-lainsäädännön soveltamista ja sen muutoksia. Ehdotettu 18 §:n mukainen velvollisuus tiedottaa RoHS-direktiivin muutoksista yhdessä ympäristöministeriön kanssa lisäisi Tukesin tiedotusku- lujä jossain määrin.

Vaikutukset Valviraan

Valviran nykyisiin tehtäviin kuuluu terveydenhuollon laitteita koskevan lain (629/2010) mukaisen toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta. Lisäksi se hoitaa terveydenhuollon laitteita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyt tehtävät. Valviralle koituisi lisätehtäviä terveydenhuollon laitteen, joka on samalla sähkö- ja elektroniikkalaite, mukana kulkevien asiakirjojen tarkastamisesta sekä sen varmistamisesta, että laite on myös tämän lain vaatimusten mukainen. Mahdollisista laitteiden testauksista se voisi sopia yhteistyössä Tukesin kanssa.

Vaikutukset Tulliin

Ehdotus ei toisi Tullille uusia tehtäviä, mutta se lisäisi Tullin toimivaltuuksia osallistua sähkö- ja elektroniikkalaitteiden valvontaan ennen laitteiden markkinoille saattamista. Tästä voisi aiheutua jossain määrin lisää työtä Tullille, jolla olisi toimivalta keskeyttää laitteiden vapaa liikkeelle laskeminen, jos se arvioi laitteen olevan vaatimusten vastainen. Arvioinnin voisi tehdä muun muassa sillä perusteella, onko samankaltainen laite-erä todettu vaatimustenvastaiseksi muussa ETA-maassa. Käytännössä Tulli voisi tehdä arvion

käyttämänsä sähköisen tullijärjestelmän avulla, mikä kuuluu jo sen nykyisiin tehtäviin. Laitteiden tarkempi tutkiminen voisi tapahtua yhteistyössä valvontaviranomaisen kanssa.

markkinavalvonnan resurssit eivät kaikilta osin olisi asianmukaiset.

Vaikutukset ympäristöministeriöön

RoHS-direktiivin teknisiä liitteitä, joissa säädetään vaarallisten aineiden rajoituksista ja poikkeuksista niihin, tullaan muuttamaan vuosittain. Nyt ehdotettu viittaukseen perustuva täytäntöönpanotekniikka vähentäisi kansallisen lainsäädännön muuttamisen tarvetta ja säästäisi täten säädösvalmisteluresurssia. Toisaalta ympäristöministeriön olisi tiedotettava verkkosivuillaan yhteistyössä Tukesin kanssa direktiivin liitteiden muutosten valmistelusta ja voimaantulosta, mikä edellyttäisi tiedottamiseen käytettävien voimavarojen lisäämistä jossain määrin.

4.4 Ympäristövaikutukset

Ehdotettu laki vähentäisi soveltamisalan laajennusten sekä rajoitusten täytäntöönpanon tehostumisen johdosta vaarallisia aineita sähkö- ja elektroniikkalaitteissa. Soveltamisalan laajennuksista johtuen lääkinällisistä laitteista sekä tarkkailu- ja valvontalaitteista sekä niistä aiheutuvista jätteistä ympäristöön joutuvien vaarallisten aineiden määrä vähenisi tulevaisuudessa. Toisaalta ilman lisäresurssia valvontaan osa lain oletetuista ympäristövaikutuksista voisi jäädä toteutumatta.

Elinkeinonharjoittajien uudet velvollisuudet kuitenkin vaikuttaisivat siihen, että valmistusta koskevissa alihankintasopimuksissa olisi otettava huomioon lain vaatimukset sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sisältämien vaarallisten aineiden rajoittamisesta. Tämän odotetaan vähentävän vaarallisten aineiden määrää kaikissa markkinoille saatettavissa sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, vaikka

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä. Valmisteluvaiheessa on kuultu viranomaisia ja talouden toimijoita. Esityksestä on pyydetty lausunnot liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, aluehallintovirastoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira), Suomen ympäristökeskuksetta, Tullilta, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes), Elektroniikan Tukkauppi-aat ry:ltä, Elektroniikan Komponentti- ja Mittalaitetoimittajat, Elkomit ry:ltä, Elker Oy:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitolta, ERP Finland ry:ltä, Kaupan liitolta, Natur och Miljö rf:ltä, SER-Tuottajayhteisö ry:ltä, Suomen kierrätyskeskusten yhdistys ry:ltä, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Luonnonsuojeluliitolta ja Teknologiateollisuus ry:ltä. Lausuntojen johdosta ehdotukseen tehtiin muutoksia ja täsmennyksiä. Ympäristöministeriölle ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle lisättiin velvollisuus tiedottaa RoHS-direktiivin muutoksista. Lisäksi valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto sekä Tulli esittivät Tullin tehtävien täsmentämistä, minkä johdosta lisättiin säädös Tullin toimivaltuuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö ehdotti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle aiheutuvien vaikutusten tarkempaa kuvaamista, minkä johdosta vaikutuksia eri viranomaisiin – Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Tulli ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto – tarkennettiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Ehdotetun lain tavoitteena olisi RoHS-direktiivin mukaisesti suojella ihmisten terveyttä ja ympäristöä vähentämällä vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa ja edistää sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämistä ja loppukäsittelyä ympäristöä säästävällä tavalla. Lailla pantaisiin täytäntöön RoHS-direktiivi.

2 §. *Soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin RoHS-direktiivin 2 artiklan 4 kohtaa vastaavasti laitteista, jotka eivät kuulu lain soveltamisalaan. Poikkeuksia olisivat esimerkiksi avaruuteen lähetettäväksi suunniteltavat ja sotilaskäyttöön tarkoitetut laitteet sekä yksinomaan ammattikäyttöön tarkoitetut liikkuvat työkonet.

RoHS-direktiivin 24 artiklan mukaan komissio tarkastelee direktiivin muutostarvetta 22 päivään heinäkuuta 2014 mennessä uudelleen ja esittää tarvittaessa Euroopan parlamentille ja neuvostolle soveltamisalan muutoksia.

3 §. *Määritelmät.* Pykälään koottaisiin lain soveltamisen kannalta keskeisten käsitteiden määritelmät. Lakiin ehdotetaan otettaviksi ne määritelmät, joita käytetään kansalliseen lakiin uudelleenkirjoitettavissa säännöksissä. Viittaustekniikalla täytäntöön pantavien direktiivin säännösten kannalta tarpeellisia määritelmiä ei sisällytetä lakiin.

Ehdotetun 3 §:n 1 kohdan mukaan *sähkö- ja elektroniikkalaitteella* tarkoitettaisiin laitetta, joka tarvitsee sähkövirtaa tai sähkömagneettisia kenttiä voidakseen toimia vähintään yhdessä käyttötarkoituksessaan sekä laitetta, jota käytetään kyseisten virtojen ja kenttien tuottamiseen, siirtämiseen ja mittaamiseen ja joka on suunniteltu käytettäväksi enintään 1000 voltin vaihtojännitteellä tai enintään 1500 voltin tasajännitteellä. Määri-

telmällä yhdistettäisiin RoHS-direktiivin 3 artiklan 1 kohdan *sähkö- ja elektroniikkalaitteen* määritelmä ja siihen apumääritelmänä kytketty 2 kohdan *tarvitsemisen* määritelmä. Pykälän 2 kohdan liitäntäjohdon määritelmä olisi sama kuin RoHS-direktiivin 3 artiklan 5 kohdassa. *Varaosan* määritelmä pykälän 3 kohdassa poikkeaisi kirjoitustavaltaan direktiivin 3 artiklan 27 kohdasta, mutta varaosan käsite olisi molemmissa sama. Ehdotettujen 4—7 kohtien *valmistajan, valtuutetun edustajan, jakelijan ja maahantuojan* määritelmät olisivat identtisiä RoHS-direktiivin vastaavien määritelmien kanssa. Direktiivissä käytettävän termin *talouden toimija* sijasta laissa ehdotetaan käytettäväksi termiä *elinkeinonharjoittaja* silloin, kun samanaikaisesti tarkoitetaan valmistajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa ja jakelijaa. Asiallista eroa näillä termeillä ei ole. Elinkeinonharjoittajan käsitettä käytetään vakiintuneesti muuallakin Suomen lainsäädännössä, kun tarkoitetaan samanaikaisesti valmistajia ja jakeluportaan myöhemmissä vaiheissa työskenteleviä elinkeinonharjoittajia, valtuutettuja edustajia, maahantuojia ja jakelijoita ja kun kysymys on kaupallisesta toiminnasta. Pykälän 9—10 kohtiin ehdotettavat *markkinoille saattamista* ja *asettamista saataville markkinoilla* koskevat määritelmät vastaisivat direktiivin 3 artiklan 11—12 kohtien määritelmiä. Ehdotetussa 11 kohdan CE-merkinnän määritelmässä täsmennettäisiin se säädos, johon CE-merkinnän käsite EU:n oikeusjärjestyksessä perustuu ja johon RoHS-direktiivin 3 artiklan 15 kohdassa viitataan. Muutoin CE-merkinnän määritelmä vastaisi RoHS-direktiivin sanamuotoa. Ehdotetun 12 kohdan homogeenisen materiaalin määritelmä olisi identtinen direktiivin 3 artiklan 20 kohdan määritelmän kanssa. Sen sijaan 13 kohdan yhdenmukaistetun standardin määritelmä vastaisi 25 päivänä lokakuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 eurooppalaisesta standardisoinnista 2 artiklan 1 (c) kohdan yhdenmukaistetun standardin määritel-

mää. Ehdotuksen 14—15 kohdissa määriteltäisiin tekninen asiakirja ja tekninen eritelmä. Vain teknisen eritelmän määritelmä perustuu direktiiviin (3 artiklan 14 kohta). Teknisen asiakirjan määritelmä olisi kuitenkin tarpeen, jotta sitä ei sekoitettaisi tekniseen eritelmään. Tekninen asiakirja on valmistajan laatima laitteen ominaisuuksia koskeva asiakirja. Tekninen eritelmä on puolestaan standardia vastaava ennalta laadittu asiakirja, jossa määritetään tekniset vaatimukset, jotka laitteen on täytettävä.

2 luku. **Vaatimustenmukaisuus ja valmistajan velvollisuudet**

4 §. *Vaarallisten aineiden käytön rajoitukset ja poikkeukset niistä.* Pykälässä säädettäisiin vaarallisten aineiden käytön rajoituksista ja niitä koskevista poikkeuksista sähkö- ja elektroniikkalaitteessa.

Pykälän 1 momentin mukaan sähkö- ja elektroniikkalaitteita taikka sen korjaamiseen, uudelleenkäyttöön, toimintojen päivytykseen tai kapasiteetin lisäämiseen tarkoitettu liitäntäjohto tai varaosa ei saisi sisältää RoHS-direktiivin liitteessä II tarkoitettuja vaarallisia aineita siten, että liitteen mukaiset enimmäispitoisuudet homogeenisessa materiaalissa ylittyisivät. RoHS-direktiivin liitteessä II vaarallisten aineiden pitoisuudet on ilmaistu direktiivin 4 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla painoprosentteina homogeenisessa eli tasalaatuudessa materiaalissa. Liitteen II mukaan materiaalissa ei saa olla lyijyä yli 0,1 painoprosenttia, elohopeaa yli 0,1 painoprosenttia, kadmiumia yli 0,01 painoprosenttia, kuudenarvoista kromia yli 0,1 painoprosenttia, polybromibifenyylejä (PBB) yli 0,1 painoprosenttia eikä polybromidifenyyleettereitä (PBDE) yli 0,1 painoprosenttia. Komissiolle on annettu direktiivin 6 artiklassa delegoitu toimivalta muuttaa liitettä II. Artiklassa säädetään seikoista, jotka komission tulee ottaa huomioon rajoitusten kohteena olevien aineiden uudelleentarkastelussa ja muuttamisessa. Komission tulee kuulla eri osapuolia

(mm. elinkeinonharjoittajia, kierrättäjiä, käsittelijöitä, alan järjestöjä) liitteen uudelleen tarkastelun aikana.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista vaarallisten aineiden käyttökieltoon edelleen viittaamalla direktiiviin vastaaviin säännöksiin. Ehdotetun 2 momentin 1 kohdassa viitattaisiin direktiivin 4 artiklan 4—5 kohtiin, joissa säädetään lääkinnällisten laitteiden sekä tarkkailu- ja valvontalaitteiden *liitäntäjohtoja ja varaosia* koskevista poikkeuksista. Poikkeuksilla mahdollistetaan vanhojen laitteiden korjaaminen myös niissä tapauksissa, joissa liitäntäjohtot ja varaosat eivät täytä direktiivin vaatimuksia. Momentin 2 kohdassa viitattaisiin direktiivin 4 artiklan 6 kohdan tavoin liitteisiin III ja IV. Liitteissä poikkeukset on määritelty nimeämällä ne laitteet tai käyttötarkoitukset, jotka on vapautettu vaarallisten aineiden pitoisuuksille asetetuista rajoista. Kussakin tapauksessa yksilöidään se vaarallinen aine, jota kyseinen poikkeus koskee ja muiden vaarallisten aineiden osalta on edelleen noudatettava direktiivin mukaisia enimmäispitoisuuksia. Direktiivin liitteessä III säädetään tällä hetkellä 39:stä poikkeamisen perusteesta ja niiden voimassaoloajoista. Liitteessä IV säädetään lääkinnällisiä laitteita sekä tarkkailu- ja valvontalaitteita koskevista poikkeuksista. Komissio muuttaa liitteitä noudattamalla samaa menettelyä kuin vaarallisten aineiden pitoisuusrajoja koskevan liitteen II muuttamisessa. Ehdotuksen mukaan poikkeukset tulisivat viittauksen perusteella sellaisenaan kansallisesti voimaan ilman erillisiä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Ympäristöministeriö ja Tukes tiedottaisivat ehdotetun 18 §:n mukaan komission valmistelusta ja hyväksymistä muutoksista tieto-verkkosivuillaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin direktiivin liitteissä III ja IV tarkoitettujen poikkeusten myöntämiseksi, uusimiseksi tai peruuttamiseksi tehtävän hakemuksen yhteydessä noudatettavasta menettelystä. Säännöksessä viitattaisiin RoHS-direktiivin 5 artiklaan, jonka mukaan valmistaja, valtuutettu edustaja, maahantuoja tai jakelija tekee hakemuksen poikkeuksen myöntämiseksi suoraan komissiolle. Hakemuksen sisällöstä ja sen käsittelyyn sovellettavasta menettelystä säädetään RoHS-direktiivin 5 artiklassa. Poik-

keukset ovat määräaikaaisia ja hakemus poikkeuksen uusimisesta on tehtävä viimeistään 11 kuukautta ennen poikkeuksen voimassaolon päättymistä. Saatuaan hakemuksen komissio ilmoittaa hakijalle hakemuksen vastaanottamisesta 15 päivän kuluessa, lähettää viipymättä tiedot hakemuksesta jäsenvaltioille ja laatii julkisen yhteenvedon hakemuksesta. Komissio arvioi hakemuksen perusteet ja kuulee eri intressitahoja. Päätös poikkeuksen uusimisesta tai hakemuksen hylkäämisestä on tehtävä viimeistään kuusi kuukautta ennen poikkeuksen voimassaolon päättymistä. Uusittu poikkeus on laiteluokasta riippuen voimassa viisi tai seitsemän vuotta. Jos hakemus hylätään, poikkeuksen voimassaolo päättyy 12–18 kuukauden kuluttua päätöksentekopäivästä.

5 §. Sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistaminen. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan valmistajan olisi ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille saattamista varmistettava, että laite on suunniteltu ja valmistettu tämän lain vaatimusten mukaisesti. Ehdotettu muotoilu vastaisi RoHS-direktiivin 7 artiklan a -kohtaa.

Toisessa momentissa säädettäisiin valmistajan velvollisuudesta huolehtia NLF-päätöksen liitteen II A- moduulin mukaisesta sisäisestä tuotannonvalvontamenettelystä, jolla pyritään varmistamaan tuotteiden vaatimustenmukaisuus. Mainittu A-moduuli sisältää tuotteen valmistajaa koskevia teknisiä luonteisia velvollisuuksia liittyen tuotteiden valmistusprosessiin, laadittaviin teknisiin asiakirjoihin sekä tuotteisiin kiinnitettäviin yhdenmukaisuusmerkintöihin. Vaatimustenmukaisuus voitaisiin osoittaa myös muun vastaavan unionin lainsäädännön mukaisen menettelyn yhteydessä, jos tämä on vaatimustasoltaan vähintään yhtä tiukka kuin RoHS-direktiivin mukainen menettely.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valmistajan olisi säilytettävä tekniset asiakirjat kymmenen vuoden ajan siitä, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte on saatettu markkinoille. Säännös perustuisi RoHS-direktiivin 7 artiklan d -kohtaan.

6 §. EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus. Pykälässä säädettäisiin RoHS-direktiivin 13 artiklan mukaisesti valmistajan velvollisuu-

desta laatia EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus sen jälkeen kun tämä on varmistanut sähkö- ja elektroniikkalaitteen vastaavan lain vaatimuksia. Vaatimuksenmukaisuusvakuutus olisi ensisijaisesti laadittava suomeksi tai ruotsiksi, mutta sen voisi tarvittaessa laatia myös muulla kielellä, jonka viranomainen hyväksyy, kuten englanniksi. Vaatimustenmukaisuusvakuutuksen tarkemmasta sisällöstä säädetään RoHS-direktiivin liitteessä VI. Valmistajan olisi säilytettävä EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus kymmenen vuoden ajan siitä, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte on saatettu markkinoille.

Ehdotetun 2 momentin mukaan EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksessa tulisi ottaa asianmukaisesti huomioon sellaiset muutokset sarjatuotannossa olevan tuotteen suunnittelussa tai ominaisuuksissa ja muutokset yhdenmukaistetuissa standardeissa tai teknisissä eritelmissä, joihin nähden sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuus ilmoitetaan.

7 §. Sähkö- ja elektroniikkalaitteeseen kiinnitettävät merkinnät ja yhteystiedot. Pykälässä säädettäisiin merkinnöistä ja yhteystiedoista, joiden tulisi olla joko kiinnitettynä laitteeseen, sen arvokilpeen tai pakkaukseen ja sen mukana oleviin asiakirjoihin.

Vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn jälkeen tuotteeseen voitaisiin kiinnittää CE-merkintä. CE-merkintä olisi pakollinen ja se olisi kiinnitettävä aina ennen kuin sähkö- ja elektroniikkalaitte saatetaan markkinoille tai otetaan käyttöön. RoHS-direktiivin mukaan kiinnittämällä laitteeseen CE-merkinnän valmistaja osoittaa ottavansa vastuun siitä, että tuote täyttää siihen sovellettavassa yhdenmukaistamislainsäädännössä asetetut turvallisuutta, terveyttä, ympäristönsuojelua ja kuluttajansuojaa koskevat vähimmäissuojatasot. Merkintä olisi kiinnitettävä niin, että se näkyy hyvin, on luettava ja pysyy kiinni käytön yhteydessä. Jos merkintää ei olisi mahdollista tai perusteltua kiinnittää laitteeseen tai sen arvokilpeen, se voitaisiin kiinnittää pakkaukseen ja mukana oleviin asiakirjoihin. CE-merkintää ei tulisi kiinnittää laitteeseen esimerkiksi silloin, kun CE-merkintä pitäisi kaivertaa laitteeseen ja tämä heikentäisi laitteen ominaisuuksia, kuten kestävyyttä. Vastaavasti CE-merkintä voisi häi-

ritä läpinäkyväksi tarkoitetun laitteen keskeistä ominaisuutta, läpinäkyvyyttä. CE-merkinnän kiinnittäminen voisi puolestaan olla mahdotonta esimerkiksi silloin, kun laitteen pinta ei mahdollista merkinnän kiinnittämistä tai laite on kooltaan liian pieni.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valmistajan olisi varmistettava, että sähkö- ja elektroniikkalaitteeseen kiinnitetään tyyppi-, erä- tai sarjanumero taikka muu tunnistusmerkintä. Jos merkintää ei olisi mahdollista kiinnittää laitteeseen, sen voisi kiinnittää pakkaukseen tai laitteen mukana oleviin asiakirjoihin.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valmistajan olisi ilmoitettava sähkö- ja elektroniikkalaitteessa tai jos se ei olisi mahdollista, laitteen pakkauksessa tai laitteen mukana seuraavassa asiakirjassa nimensä, rekisteröity tuotenimensä tai tavaramerkkinsä sekä osoitteensa. Osoitteessa olisi ilmoitettava yksi yhteyspiste, josta valmistaja on tavoitettavissa. Pelkkä postilokeron ilmoittaminen ei riittäisi, vaan fyysinen yhteyspiste olisi tarpeen muun ohella viranomaisten suorittamien tarkastusten mahdollistamiseksi.

8 §. Olettama vaatimustenmukaisuudesta. Pykälässä säädettäisiin niin sanotusta vaatimustenmukaisuusolettamasta ja sen syntymisen edellytyksistä. Vaatimustenmukaisuusolettama merkitsisi sitä, että sähkö- ja elektroniikkalaitetta pidettäisiin lähtökohtaisesti lainsäädännön vaatimusten mukaisena. Olettaman kumoaminen edellyttäisi näyttöä päinvastaisesta asiantilasta. Vaatimustenmukaisuusolettama ei kuitenkaan estäisi normaalien valvontatoimenpiteiden kohdistamista sähkö- ja elektroniikkalaitteeseen. Jos esimerkiksi valvontaviranomaisen suorittamissa mittauksissa tai tutkimuksissa saataisiin näyttöä siitä, että sähkö- ja elektroniikkalaitteet ylittävät sallitut vaarallisten aineiden enimmäispitoisuudet, vaatimustenmukaisuusolettama ei olisi enää voimassa ja laitteen markkinoilla oleminen voitaisiin esimerkiksi kieltää. Myös laissa edellytettyjen asiakirjojen ja merkintöjen puute aiheuttaisi vaatimustenvastaisuuden.

Pykälän mukaan vaatimustenmukaisuusolettaman syntymisen edellytyksenä olisi laitteen CE-merkintä. Ennen CE-merkinnän kiinnittämistä valmistajan tulisi luotettavalla tavalla varmistaa, että laite täyttää lain vaa-

timukset. Valmistaja voisi osoittaa laitteen tai sen materiaalien ja komponenttien vaatimustenmukaisuuden käyttämällä yhdenmukaisesti standardia tai yleisesti luotettavimpina ja tarkimpina pidettyjä sekä toistettavissa olevia mittausten menetelmiä. Jos jokin edellä mainituista vaatimuksista olisi täyttynyt, voisi valmistaja osoittaa laitteen vaatimustenmukaisuuden selvityksellä, jossa yksilöidään kaikki laitteessa käytetyt materiaalit.

9 §. Menettely vaatimustenvastaisuustilanteissa. Pykälässä säädettäisiin valmistajan velvollisuuksista sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenvastaisuustilanteissa. Jos valmistajan on syytä epäillä, että sen markkinoille saattama sähkö- ja elektroniikkalaitte ei ole tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukainen, tämän olisi välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin laitteen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, sen poistamiseksi markkinoilta tai tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin käyttäjien saataville asetetun tuotteen palauttamiseksi takaisin itselleen. Valmistajan olisi lisäksi välittömästi ilmoitettava laitteen vaatimustenvastaisuudesta ja kaikista toteuttamistaan toimenpiteistä valvontaviranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan valmistajan olisi pidettävä kirjaa vaatimusten vastaisista sähkö- ja elektroniikkalaitteista ja niiden palautuksista sekä tiedotettava niistä jakelijoille. Velvollisuus perustuu RoHS-direktiivin 7 artiklan f-kohtaan.

10 §. Valtuutettu edustaja. Pykälässä säädettäisiin valmistajien mahdollisuudesta nimittää kirjallisella toimeksiannolla itselleen valtuutettu edustaja, jolla olisi oikeus suorittaa valmistajan puolesta sille kuuluvia tehtäviä. Pykälässä määriteltäisiin mitä tehtäviä valtuutetun edustajan on toimeksiannon mukaan ainakin voitava suorittaa ja mitä tehtäviä kirjalliseen toimeksiantoon ei voi kuulua. Valmistaja ei voisi siirtää valtuutetulle edustajalle 5 §:n 1 momentin velvollisuuttaan varmistaa sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuus eikä saman pykälän mukaista 2 momentin velvollisuutta huolehtia tuotannonvalvontamenettelyyn liittyvien teknisten asiakirjojen laatimisesta. Pykälä perustuisi RoHS-direktiivin 8 artiklaan.

3 luku. **Maahantuojan ja jakelijan velvollisuudet**

11 §. *Maahantuojan velvollisuudet laitteen markkinoille saattamisen yhteydessä.* Pykälässä säädettäisiin maahantuojan velvollisuuksista perustuen RoHS-direktiivin 9 artiklaan. Ehdotetun 1 momentin mukaan maahantuojan olisi ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille saattamista varmistettava, että laitteen valmistaja on täyttänyt kaikki keskeiset velvoitteensa liittyen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseen ja teknisten asiakirjojen laatimiseen (5 § 1 ja 2 mom), EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen laatimiseen (6 §), vaadittujen merkintöjen kiinnittämiseen (7 §) sekä vaatimustenvastaisten laitteiden palautuksia koskevien tietojen kirjaamiseen ja niistä tiedottamiseen (9 § 2 mom). Jos maahantuojalla on syytä epäillä, että sähkö- ja elektroniikkalaitte ei joiltain osin ole tämän lain vaatimusten mukainen, maahantuojan olisi ilmoitettava tästä välittömästi valmistajalle ja valvontaviranomaiselle. Maahantuoja saisi tällöin saattaa laitteen markkinoille vasta, kun se on lain vaatimusten mukainen. Säännös perustuisi RoHS-direktiivin 9 artiklan b -kohtaan.

Ehdotetun 2 momentin mukaan maahantuojan olisi ilmoitettava sähkö- ja elektroniikkalaitteesta tai jos se ei olisi mahdollista, laitteen pakkauksessa tai laitteen mukana seuraavassa asiakirjassa, nimensä, rekisteröity tuotenimensä tai tavaramerkkinsä sekä osoitteensa, josta maahantuojaan saa yhteyden. Säännös perustuisi RoHS-direktiivin 9 artiklan d -kohtaan.

Ehdotetun 3 momentin mukaan maahantuojan olisi pidettävä EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen jäljennöstä valvontaviranomaisen saatavilla kymmenen vuoden ajan siitä, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte saatetaan markkinoille ja varmistettava, että tekniset asiakirjat ovat pyynnöstä viranomaisen saatavilla. Säännös perustuisi RoHS-direktiivin 9 artiklan g -kohtaan.

12 §. *Maahantuojan velvollisuudet markkinoille saatetun laitteen vaatimustenvastaisuustilanteessa.* Pykälässä säädettäisiin maahantuojan toimenpiteistä tilanteissa, joissa tämän markkinoille saattama sähkö- ja elektroniikkalaitte osoittautuu vaatimusten vastai-

seksi. Ehdotetun 1 momentin mukaan maahantuojan olisi tällöin ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin laitteen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, sen poistamiseksi markkinoilta tai tarvittaessa käyttäjien saataville asetetun laitteen palauttamiseksi takaisin itselleen. Ehdotuksen mukaan jo perusteltu epäily riittäisi laukaisemaan maahantuojan toimenpidevelvollisuuden.

Ehdotetun 2 momentin mukaan maahantuojan olisi välittömästi ilmoitettava sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenvastaisuudesta ja kaikista toteuttamistaan toimenpiteistä valvontaviranomaiselle. Maahantuojan ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeen RoHS-direktiivin 9 artiklan f -kohdan täytäntöönpanemiseksi ja vastaisi valmistajan vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan maahantuojan olisi RoHS-direktiivin 9 artiklan e -kohdan mukaisesti pidettävä kirjaa vaatimustenvastaisista sähkö- ja elektroniikkalaitteista ja laitteiden palautuksista sekä tiedotettava niistä jakelijoille.

13 §. *Jakelijan velvollisuudet kun laite asetetaan saataville markkinoilla.* Pykälässä säädettäisiin jakelijan velvollisuuksista tämän asettaessa laitteita saataville markkinoilla. Jakelijan olisi ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen asettamista saataville markkinoille tarkistettava, että valmistaja ja maahantuoja ovat kiinnittäneet laitteeseen kaikki lain 7 §:ssä ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettut merkinnät ja tiedot. Jos jakelijalla on syytä epäillä, että sähkö- ja elektroniikkalaitte ei joiltain osin ole lain vaatimusten mukainen, jakelijan olisi ilmoitettava tästä valmistajalle tai maahantuojalle sekä valvontaviranomaiselle. Jakelija saisi asettaa laitteen saataville markkinoilla vasta, kun laite on lain vaatimusten mukainen. Pykälä vastaisi sisällöltään RoHS-direktiivin 10 artiklan a ja b -kohtia.

14 §. *Jakelijan velvollisuudet markkinoilla saataville asetetun laitteen vaatimustenvastaisuustilanteessa.* Pykälässä säädettäisiin jakelijan toimista tilanteissa, joissa sähkö- ja elektroniikkalaitte osoittautuu vaatimusten vastaiseksi. Pykälä vastaisi RoHS-direktiivin 10 artiklan c -kohtaa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan jakelijan olisi vaatimustenvastaisuustilanteissa varmis-

tettava, että valmistaja, maahantuoja tai tarvittaessa jakelija itse ryhtyy toimenpiteisiin laitteen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, sen poistamiseksi markkinoilta tai käyttäjien saataville asetetun laitteen palauttamiseksi takaisin jakelijalle. Ehdotetun 2 momentin mukaan jakelijan olisi välittömästi ilmoitettava laitteen vaatimustenvastaisuudesta ja kaikista toteuttamistaan toimenpiteistä valvontaviranomaiselle.

15 §. Valmistajan velvollisuuksien soveltaminen maahantuojaan ja jakelijaan. Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, jolloin maahantuoja ja jakelija rinnastettaisiin valmistajaan ja näihin sovellettaisiin kaikkia valmistajiin sovellettavia velvollisuuksia. Ehdotuksen mukaan näin tapahtuisi, jos maahantuoja tai jakelija saattaisi sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille omalla nimellään tai tavaramerkillään taikka nimittaisi markkinoille jo saatettua laitetta tavalla, joka voisi vaikuttaa lain mukaisten vaatimusten täyttymiseen. Pykälä perustuisi RoHS-direktiivin 11 artiklaan.

4 luku. Ohjaus ja valvonta

16 §. Ohjaus ja kehittäminen. Lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen olisi ehdotetun pykälän mukaan ympäristöministeriön tehtävä.

17 §. Valvontaviranomaiset. Pykälän mukaan lain valvontaviranomaisena toimisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), joka toimii nykyisen valtioneuvoston asetuksen mukaisena valvontaviranomaisena. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto valvoo terveydenhuollon laitteita kuten terveydenhuollon laitteista annetussa laissa (629/2010) säädetään. Toimivaltajaon perusteisiin ei ehdoteta muutoksia. Käytännön valvonnan kannalta on tarkoituksenmukaista, että sama viranomainen tutkii laitteen vaatimustenmukaisuuden tarvittaessa useamman eri säädöksen kannalta.

18 §. RoHS-direktiivin muutosten valmistelusta ja voimaantulosta tiedottaminen. Ympäristöministeriön ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi yhdessä tiedotettava elinkeinonharjoittajille RoHS-direktiivin muutoksista, jotka koskevat muutoksia direktiivin rajoittamiin aineisiin tai vaarallisten aineiden

käyttökiellosta annettuja poikkeuksia. Tukes tiedottaa sääntelyn sisällöstä omilla tietoverkkosivuillaan jo nyt ja lainsäädännöstä löytyy tietoa myös ympäristöministeriön tietoverkkosivuilta. Erillinen tiedottamista koskeva säännös olisi kuitenkin perusteltua muun ohella siksi, että RoHS-direktiivi pantaisiin täytäntöön osaksi viittaustekniikalla, jolloin muutokset eivät erikseen tulisi kansallisen lainsäädännön valmisteluprosessiin. Tiedotusta annettaisiin aina, kun muutoksia direktiivin rajoittamiin aineisiin tai III- tai IV-liitteen poikkeuksiin on tehty. Muutosten valmistelusta tiedotettaisiin myös sidosryhmiä. Tiedottamista hoidettaisiin pääasiassa sähköisillä menetelmillä.

19 §. Tullin toimivaltuudet ennen vapaaseen liikkeeseen luovuttamista. Pykälässä säädettäisiin Tullin toimivaltuuksista ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen luovuttamista vapaaseen liikkeeseen. NLF-asetuksessa on säädetty yleisesti Tullin tehtävistä osana markkinavalvontaa. Tullin toimivallan tämentämiseksi tarvitaan kuitenkin erillinen kansallinen säännös. Pykälän mukaan Tulli voisi keskeyttää sähkö- ja elektroniikkalaitteen luovuttamisen vapaaseen liikkeeseen Euroopan unionin markkinoille seuraavissa tapauksissa: jos 1) laitteella olisi ominaisuuksia, joiden perusteella sen voidaan olettaa aiheuttavan vakavan riskin terveydelle tai ympäristölle, jos 2) laitetta ei olisi merkitty tämän lain vaatimusten mukaisesti tai jos 3) laitteen CE-merkintä olisi virheellinen tai harhaanjohtava. Ehdotetun 2 momentin mukaan Tullin olisi ilmoitettava keskeytyksestä valvontaviranomaiselle.

20 §. Tietojen luovuttaminen ja yhteistyö viranomaisen kanssa. Pykälässä säädettäisiin elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta luovuttaa valvontaviranomaiselle tietoja sekä velvollisuudesta tehdä muutokin yhteistyötä valvontaviranomaisen kanssa. Ehdotetun 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan olisi pyynnöstä luovutettava valvontaviranomaiselle tämän lain noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat suomeksi tai ruotsiksi taikka muulla valvontaviranomaisen hyväksymällä kielellä. Lisäksi elinkeinonharjoittajan olisi RoHS-direktiivin 7 artiklan j -kohdan, 8 artiklan b -kohdan, 9 artiklan h -kohdan sekä

10 artiklan d -kohdan mukaisesti muutoinkin tehtävä valvontaviranomaisen kanssa yhteistyötä sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi kymmenen vuoden ajan sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille saattamisesta oikeus saada pyynnöstä elinkeinonharjoittajalta tiedot kaikista elinkeinonharjoittajista, jotka ovat toimittaneet sille sähkö- ja elektroniikkalaitteita tai joille tämä on toimittanut sähkö- ja elektroniikkalaitteita.

21 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen toisille viranomaisille. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja muilta viranomaisilta ja oikeudesta luovuttaa vastaavia tietoja muille viranomaisille. Ehdotetun 1 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saada valvontaa varten välttämättömiä tietoja toisilta viranomaisilta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saatuja salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja 1) syyttäjälle, poliisille ja Tullille rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi, 2) Tullille sekä ympäristönsuojelu- ja kuluttajansuojaviranomaiselle, kun tiedon luovuttaminen on viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta välttämätöntä ja 3) toimivaltaiselle ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan unionin säädökseen tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan velvoitteen toteuttamiseksi.

22 §. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita tutkimaan, testaamaan tai arvioimaan sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuutta. Ehdotetun 1 momentin mukaan ulkopuoliset asiantuntijat voisivat valvontaviranomaisen tai tämän määräämän viranhaltijan apuna osallistua tarkastuksiin sekä tutkia ja testata sähkö- ja elektroniikkalaitteita. Näin ollen ulkopuolinen asiantuntija ei käyt-

täisi itsenäisesti PL 124 §:ssä tarkoitettua julkista valtaa, vaan asiantuntijan rooli olisi eduskunnan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla avustava ja täydentävä (PeVL 57/2010 ja PeVL 20/2002).

Pykälän 2 momentin mukaan ulkopuolisella asiantuntijalla tulisi olla tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys.

Pykälän 3 momentin mukaan ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, kun hän hoitaisi pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

23 §. Tarkastusoikeus. Ehdotetun pykälän mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus muualla kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä sekä ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Ehdotetun laajui- nen tarkastusoikeus olisi valvonnan tehokkuuden kannalta perusteltu; tarkastuksia pitää voida suorittaa myös sellaisiin laitteisiin, joita ei ole tarkoitettu kuluttajien käyttöön. Tällaisia laitteita, kuten kauppojen pakastealtaita tai juoma-automaatteja, ei käytännössä voi hankkia tarkastettavaksi esimerkiksi ostamalla. Elinkeinoonharjoittajan olisi pyydettyäessä esitettävä tarkastusta suorittavalle valvontaviranomaiselle tarkastusta varten asiakirjat, joilla voi olla merkitystä lain noudattamisen valvonnassa. Tarkastusta suorittavalla valvontaviranomaisella olisi oikeus saada jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

24 §. Laitteen tutkittavaksi ja testattavaksi ottaminen. Ehdotetun pykälän mukaan valvontaviranomaisella tai Tullilla olisi oikeus ottaa elinkeinonharjoittajalta sähkö- ja elektroniikkalaitteet tutkittavakseen ja testattavakseen, jos se olisi valvonnan kannalta tarpeellista.

25 §. Kustannusten korvaaminen. Pykälässä valvontaviranomainen tai Tulli voisi velvoittaa elinkeinonharjoittajan korvaamaan laitteen hankinnasta, varastoinnista, tutkimuksesta ja testauksesta aiheutuneet kustannukset silloin, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte ei tehtyjen tutkimusten ja testien perusteella täytä lain mukaisia vaatimuksia. Vaatimus-

ten vastaisena pidettäisiin laitetta, jos se sisältää vaarallisia aineita vastoin 4 §:n rajoituksia tai siitä puuttuu 7 §:n mukaiset merkinnät tai asiakirjat taikka valmistajan tai maahantuojan yhteystiedot. Kustannusten periminen ei edellyttäisi myyntirajoitusta tai muuta elinkeinonharjoittajaa koskevaa hallintopäätöstä. Viranomaisen ei välttämättä tarvitse antaa esimerkiksi myyntiä rajoittavaa päätöstä, jos elinkeinonharjoittaja ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin jo viranomaisen tutkimusten perusteella eikä muita toimenpiteitä tästä syystä enää tarvita.

26 §. Vaatimusten vastaista laitetta koskevat toimenpiteet. Pykälässä säädettäisiin valvonnan tehokkuuden kannalta keskeisistä valvontaviranomaisen toimenpiteistä erilaisissa sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenvastaisuustilanteissa. RoHS-direktiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista sen varmistamiseksi, että kansallisia säännöksiä noudatetaan. Ehdotettu laki ei sisältäisi uusia rikosoikeudellisia keinoja, vaan lain noudattaminen pyrittäisiin varmistamaan turvaamalla valvontaviranomaisille riittävät hallinnolliset keinot laillisuusvalvonnan suorittamiseksi.

Ehdotetun 1 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenvastaisuustilanteessa turvautua tilanteesta riippuen erilaisiin keinoihin. 1 kohdan toimenpiteillä estettäisiin vaatimustenvastaisten laitteiden asettaminen käyttäjien saataville. Elinkeinonharjoittajaa voitaisiin esimerkiksi määrätä keräämään markkinoille jo asettamansa laitteet takaisin kauposta tai muualta markkinoilta. 2 kohdan mukaan elinkeinonharjoittaja voitaisiin määrätä ryhtymään sellaisiin korjaaviin toimenpiteisiin, jotta laitteesta tulisi vaatimustenmukainen. Korjaavien toimenpiteiden osalta on huomattava, että jos maahantuoja tai jakelija tekisi muutoksia laitteeseen tavalla, joka voisi vaikuttaa lain vaatimusten täyttymiseen, sovellettaisiin tähän toimijaan valmistajan velvollisuuksia. 3 kohdassa säädettäisiin palautusmenettelystä, jossa elinkeinonharjoittaja määrättäisiin ottamaan laite, joka aiheuttaa vakavan riskin terveydelle tai ympäristölle, takaisin käyttäjältä sekä antamaan sen tilalle samanlainen tai samankaltainen laite, joka ei

aiheuta vakavaa riskiä, taikka purkamaan kauppa. Nämä velvoitteet voisivat tulla kyseeseen silloin, jos 1 ja 2 kohdan mukaisia toimenpiteitä ei voisi pitää riittävinä. Viranomaisen tulisi punnita, aiheuttaako laite vakavaa riskiä terveydelle tai ympäristölle. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun laitteen kosketeltavissa osissa on suuret pitoisuudet elohopeaa. 4 kohdassa säädettäisiin elinkeinonharjoittajan määräämisestä toimittamaan laite käsiteltäväksi jätteenä, jos 1—3 kohdassa tarkoitettua velvoitetta ei voitaisi pitää riittävänä. Vastaavasti kohdassa annettaisiin viranomaiselle mahdollisuus määrätä, miten laitteen kanssa on muutoin meneteltävä, jos laitteen käsittelyä jätteenä ei katsottaisi tarkoituksenmukaiseksi. Velvoitteen tarkoituksena olisi turvata se, että laite ei palaudu markkinoille ja että se hävitetään oikein. 5 kohdassa säädettäisiin elinkeinonharjoittajan määräämisestä julkisesti ilmoittamaan laitteeseen liittyvästä vakavasta riskistä. Vastaavasti valvontaviranomainen voisi itse antaa elinkeinonharjoittajan kustannuksella tällaisen ilmoituksen. Ilmoitusvelvollisuus liittyy erityisesti palautusmenetelyyn. Ilmoitusvelvollisuuden kautta loppukäyttäjät saavat tiedon oikeudestaan palauttaa laite. Ehdotettu 6 kohdan käyttökielto koskisi yleisesti kaikkia toimijoita yksityishenkilöt mukaan lukien. Yleinen käyttökielto on voimakas julkisen vallankäytön muoto ja se voisi tulla kysymykseen vain tilanteissa, joissa käytössä olevan sähkö- ja elektroniikkalaitteen todettaisiin selvästi aiheuttavan vakavaa riskiä terveydelle tai ympäristölle eikä elinkeinonharjoittajien omia toimenpiteitä laitteiden palauttamiseksi voitaisi pitää riittävän tehokkaina tilanteen korjaamiseksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan olisi annettava valvontaviranomaiselle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa selvitys siitä, millä tavoin 1 momentin 1—5 kohdissa tarkoitettu määräys tai kielto on pantu toimeen.

27 §. Uhkasakko ja teettämisuhka. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai teettämisuhalla. Näiden pakkokeinojen käyttämisestä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

28 §. *Muutoksenhaku valvontaviranomaisen päätökseen.* Ehdotetun pykälän mukaan valvontaviranomaisen päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla alueelliseen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valvontaviranomaisen päätöstä olisi kuitenkin muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomaisen määräisi toisin. Vaatimusten vastaiset sähkö- ja elektroniikkalaitteet saattavat aiheuttaa vakavia terveys- ja ympäristöriskejä. Tästä johtuen valvontaviranomaisen päätöstä olisi lähtökohtaisesti noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

5 luku. **Voimaantulo ja siirtymäsäännökset**

29 §. *Voimaantulo.* Laki tulisi voimaan mahdollisimman pian hyväksymisen jälkeen. RoHS-direktiivi on pantava jäsenvaltioissa täytäntöön 2 päivään tammikuuta 2013 mennessä.

Lailla kumottaisiin vaarallisten aineiden rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu valtioneuvoston asetus.

30 §. *Siirtymäsäännökset.* Ehdotuksen mukaan sähkö- ja elektroniikkalaitteet, jotka ei kuulu vaarallisten aineiden rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun valtioneuvoston asetuksen soveltamisalaan, ja joka ei olisi tämän lain vaatimusten mukainen, voitaisiin asettaa saataville markkinoilla 22 päivään heinäkuuta 2019 saakka, ellei ehdotetussa laissa tai RoHS-direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa säädettäisi muuta.

RoHS-direktiivin liitteessä 1 mainitut laiteluokat ovat 1) suuret kodinkoneet, 2) pienet kodinkoneet, 3) tieto- ja teletekniset laitteet, 4) kuluttajaelektroniikka, 5) valaistuslaitteet, 6) sähkö- ja elektroniikkakäytökälyt, 7) lelut, vapaa-ajan- ja urheiluvälineet 8) lääkinnälliset laitteet, 9) tarkkailu- ja valvontalaitteet, mukaan lukien teollisuuden tarkkailu- ja valvontalaitteet, 10) automaattit, sekä 11) muut sähkö- ja elektroniikkalaitteet, jotka eivät kuulu edellä mainittuihin luokkiin. Vaikka liite on tyhjentävä, viimeinen kohta tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki paitsi erillisellä säännöksellä poissuljetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet kuuluisivat direktiivin ja lain soveltamisalaan 23 päivästä heinäkuuta 2019

lukien. Edellä mainituista laiteluokista vaarallisten aineiden rajoituksia sovelletaan jo vuoden 2002 RoHS-direktiivin perusteella luokkiin 1–7 ja 10. Luokan 11 lisäksi uusina luokkina ovat luokat 8–9. Luokassa 8 mainituilla lääkinnällisillä laitteilla tarkoitettaisiin terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (629/2010) mukaisia laitteita. Lain säännöksiä alettaisiin soveltaa terveydenhuollon laitteisiin 22 heinäkuuta 2014 alkaen. Niin sanottuihin in vitro diagnostiikkaan kuuluviin laitteisiin, jotka on määritelty terveyden huollon laitteista annetussa laissa (629/2010), lakia sovellettaisiin kuitenkin vasta 22 heinäkuuta 2016 alkaen. Tarkkailu- ja valvontalaitteiden (luokka 9) osalta lakia aletaan soveltaa 22 päivänä heinäkuuta 2014 alkaen kuitenkin niin, että teollisuuden tarkkailu- ja valvontalaitteiden osalta lakia sovelletaan vasta 22 päivänä heinäkuuta 2017 alkaen.

2 Tarkemmat säännökset

Esityksen mukaan lakiin ei sisältyisi valtuussäännöksiä. Asetuksen alaan kuuluvat RoHS-direktiivin liitteiden II-IV muutokset tulisivat käytettyjen viittaussäännösten johdosta voimaan suoraan ilman erillisiä täytäntöönpanotoimia.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotus on merkityksellinen elinkeinonvapauden ja ympäristöperusoikeuden toteutumisen kannalta. Lisäksi esitetty sääntely ja etenkin sen toteuttamistapa vaikuttavat lain ja asetuksen alan välisen rajanvetoon. Ehdotetussa muodossaan laki on kuitenkin säädettävissä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ehdotus sisältää useita uusia velvoitteita, jotka kohdentuvat sähkö- ja elektroniikkalaitteita valmistaviin, maahantuoviin ja myyviin (jakelijat) elinkeinonharjoittajiin. Sääntelyn piiriin tulisi uusia sähkö- elektroniikkalaitteita.

den luokkia. Sähkö- ja elektroniikkalaitteista on kuitenkin niiden käytön ja määrän voimakkaan lisääntymisen johdosta tullut merkittävä terveys- ja ympäristöriski. Ympäristöperusoikeuden toteuttamisen näkökulmasta ehdotettuja elinkeinovapautta rajoittavia säännöksiä voidaan siten pitää perusteltuina.

Ehdotuksen mukaan RoHS-direktiivin vaarallisten aineiden raja-arvot sekä direktiivin 5 artiklassa säädettyin perusteiden ja menetelmin myönnetty poikkeukset vaarallisten aineiden rajoituksista pantaisiin täytäntöön viittaustekniikalla. Lakiin ei sisältyisi alemmanasteisen sääntelyn antamiseen valtuuttavaa säännöstä. Lähtökohtaisesti tällainen täytäntöönpanotekniikka voi pienten ja keskisuurten yritysten kannalta vaikeuttaa sääntelyn ymmärrettävyyttä ja mahdollisuuksia saada tietoa oikeustilasta. Viranomaiset sekä suuret ja usein monikansalliset yritykset ovat keskeisiä toimijoita EU-säädösten valmistelussa ja ovat näin ollen hyvin tietoisia sääntelyn sisällöstä ja pystyvät ennakoimaan sen muutoksia. RoHS-direktiivissä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta olennainen aineellinen sääntely eli vaarallisten aineiden rajoitukset poikkeuksineen sisältyvät liitteiden II-V teknisluontoisiin säännöksiin. Vuoden 2002 RoHS-direktiivin täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella perinteisen täytäntöönpanotekniikan noudattaminen johtaisi asetustason sääntelyn vuosittaiseen uusimiseen. Sääntelyn ymmärrettävyys, ennakoitavuus ja oikeustilaa koskevan tiedon helppo saatavuus ovat tällöin joka tapauksessa vaikeasti toteutettavissa eikä niiden toteutuminen ole merkittävässä määrin riippuvainen direktiivin kansallisesta täytäntöönpanotavasta. Komission delegoidun säädösvallan nojalla tehdyt muutokset direktiiviin saattavat vaatia jäsenvaltioilta niin nopeaa täytäntöönpanoa, että jopa asetusten valmis-

telu annetussa täytäntöönpanoajassa voi osoittautua haasteeksi. Tällöin jouduttaisiin tilanteisiin, joissa direktiivin muutos on jo voimassaolevaa EU-oikeutta, mutta kansallinen oikeusjärjestys on vielä vanhassa tilassa. Tämä olisi lain soveltajien ja sääntelyn kohteiden kannalta vähintään yhtä epäselvä tilanne kuin se, että oikeustilan selvittäminen vaatii lain säännösten lisäksi direktiivin teknisten muutosten seuraamista.

RoHS-direktiivi on Euroopan unionissa harmonisoitua tuotesääntelyä, jonka täytäntöönpanossa kansallista harkintavaraa ei juuri ole. Lakiehdotuksen sisältämä sääntely kohdentuisi ammattimaisiin toimijoihin, kuten sähkö- ja elektroniikkalaitteiden valmistajiin, valtuutettuihin edustajiin, maahantuojiin ja jakelijoihin. Näin ollen viittaustekniikan käytölle on tältä osin olemassa eduskunnan perustuslakivaliokunnan linjaamat edellytykset (PeVL 50/2006). Sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden lisäämiseksi laissa säädettäisiin erikseen ympäristöministeriön ja valvontaviranomaisen velvollisuudesta ylläpitää tietoverkossa ajantasaista tietoa valmisteilla olevista ja voimaantulleista direktiivin liitteiden muutoksista.

Lakiin olisi viittaussäännöksistä huolimatta otettava jossain määrin teknisluontoista ja muutoin asetuksen alaan kuuluvaa sääntelyä, kuten esimerkiksi erilaisten asiakirjojen laatimista, sisältöä ja säilyttämistä koskevat säännökset. Lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vuoksi sääntely tulisi kuitenkin sisällyttää lakiin ja RoHS-direktiiviin sen sijaan, että osa kansallisesta lainsäädännöstä jaettaisiin vielä lakiin ja asetukseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on suojella ihmisten terveyttä ja ympäristöä vähentämällä vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa ja edistää sähkö- ja elektroniikkalaiteromun hyödyntämistä ja loppukäyttelyä ympäristöä säästävällä tavalla. Lailla pannaan täytäntöön tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/65/EU, jäljempänä *RoHS-direktiivi*.

2 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta:

- 1) sotilaskäyttöön tarkoitettuihin aseisiin, ammuksiin ja tarvikkeisiin eikä muihin valtakunnan keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseen tai valvontaan liittyviin laitteisiin;
- 2) laitteisiin, jotka on suunniteltu avaruuteen lähetettäväksi;
- 3) sellaisiin suuriin kiinteisiin teollisuuden työkaluihin, jotka ovat koneiden, laitteiden tai komponenttien suurikokoisia yhdistelmiä, jotka toimivat tiettyä käyttötarkoitusta varten ja joita ammattihenkilöt asentavat pysyvästi

ja purkavat tietyssä paikassa sekä joita ammattihenkilöt käyttävät ja huoltavat teollisuustuotantolaitoksessa tai tutkimus- ja kehittämissä keskuksessa;

4) sellaisiin suuriin kiinteästi asennettuihin laitteistoihin, jotka ovat laitteiden tai muiden kojeiden suurikokoisia kokoonpanoja, jotka ammattihenkilöt ovat koonneet ja asentaneet pysyvästi käyttöön ennalta määritellyssä ja tarkoitukseen varatussa paikassa ja jotka ammattihenkilöt purkavat;

5) henkilöiden tai tavaroiden kuljetukseen tarkoitettuihin kuljetusvälineisiin, lukuun ottamatta sähköisiä kaksipyöräisiä ajoneuvoja, joita ei ole tyyppihyväksytty;

6) sellaisiin yksinomaan ammattikäyttöön tarkoitettuihin liikkuviin työkaluihin, joissa on mukana teholähde ja joiden toiminta edellyttää joko liikkuvuutta tai jatkuvaa tai lähes jatkuvaa liikkumista usean määrätyn paikan välillä työn kuluessa;

7) terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (629/2010) 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin aktiivisiin implan-toitaviin terveydenhuollon laitteisiin;

8) aurinkosähköpaneeliin, jotka on tarkoitettu järjestelmään, jonka ammattihenkilöt ovat suunnitelleet, koonneet ja asentaneet pysyvästi käyttöön määritellyssä paikassa energian tuottamiseksi auringonvalosta julkisiin, kaupallisiin, teollisiin ja kotitalouksien käyttötarkoituksiin;

9) erityisesti tutkimus- ja kehittämistarkoituksiin suunniteltuihin laitteisiin, jotka on tarkoitettu ainoastaan yrityskäyttöön;

10) laitteisiin, jotka on erityisesti suunniteltu ja jotka asennetaan osiksi edellä 1—9 kohdassa tarkoitettuihin laitteisiin sekä jotka

voivat täyttää tehtävänsä ainoastaan kyseisten laitteiden osina ja jotka voidaan korvata vain samanlaisella erityisesti suunnitellulla laitteella.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sähkö- ja elektroniikkalaitteella* laitetta, joka tarvitsee sähkövirtaa tai sähkömagneettisia kenttiä voidakseen toimia vähintään yhdessä käyttötarkoituksessaan sekä laitetta, jota käytetään kyseisten virtojen ja kenttien tuottamiseen, siirtämiseen ja mittaamiseen ja joka on suunniteltu käytettäväksi enintään 1000 voltin vaihtojännitteellä tai enintään 1500 voltin tasajännitteellä;

2) *liitäntäjohdolla* johtoa, jonka nimelljännite on alle 250 voltia ja joka liittyy sähkö- ja elektroniikkalaitteen pistorasiaan tai kaksi tai useampia sähkö- ja elektroniikkalaitteita toisiinsa;

3) *varaosalla* sähkö- ja elektroniikkalaitteen tarkoituksenmukaisen toiminnan kannalta tarpeellista erillistä osaa, jolla voidaan korvata sähkö- ja elektroniikkalaitteen osa ja joka palauttaa laitteen toimivuuden tai parantaa sitä;

4) *valmistajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistaa, valmistuttaa tai antaa suunniteltavaksi sähkö- ja elektroniikkalaitteen ja markkinoi sitä omalla nimellään tai tavaramerkillään;

5) *valtuutetulla edustajalla* Euroopan talousalueelle sijoittautunutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on valmistajan antama kirjallinen valtuutus hoitaa valmistajan puolesta tietyt tehtävät;

6) *jakelijalla* sellaista muuta toimitusketjuun kuuluvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kuin valmistajaa tai maahantuojaa, joka asettaa sähkö- ja elektroniikkalaitteen saataville markkinoilla;

7) *maahantuojalla* Euroopan talousalueelle sijoittautunutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka saattaa kolmannesta maasta tuotavan sähkö- ja elektroniikkalaitteen Euroopan talousalueen markkinoille;

8) *elinkeinonharjoittajalla* valmistajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa ja jakelijaa;

9) *asettamisella saataville markkinoilla* sähkö- ja elektroniikkalaitteen toimittamista Euroopan talousalueen markkinoille liiketoiminnan yhteydessä jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai veloituksetta;

10) *markkinoille saattamisella* sähkö- ja elektroniikkalaitteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville Euroopan talousalueen markkinoilla;

11) *CE-merkinnällä* tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 30 artiklassa tarkoitettua merkintää, jolla valmistaja osoittaa, että tuote on merkinnän kiinnittämistä koskevassa Euroopan unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä asetettujen sovellettavien vaatimusten mukainen;

12) *homogeenisella materiaalilla* kauttaaltaan tasakoosteista materiaalia tai materiaalien yhdistelmästä koostuvaa materiaalia, jota ei voida jakaa tai erottaa eri materiaaleiksi mekaanisin toimin, kuten kiertämällä, leikkaamalla, murskaamalla, jauhamalla tai hankaamalla;

13) *yhdenmukaistetulla standardilla* eurooppalaisesta standardisoinnista, neuvoston direktiivien 89/686/ETY ja 93/15/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/9/EY, 94/25/EY, 95/16/EY, 97/23/EY, 98/34/EY, 2004/22/EY, 2007/23/EY, 2009/23/EY ja 2009/105/EY muuttamisesta ja neuvoston päätöksen 87/95/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 1673/2006/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1025/2012 tarkoitettua eurooppalaista standardia, joka on vahvistettu Euroopan komission esittämän pyynnön perusteella unionin yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamiseksi;

14) *teknisellä asiakirjalla* valmistajan laatimaa asiakirjaa, jonka perusteella arvioidaan, onko sähkö- ja elektroniikkalaitte sovellettavien vaatimusten mukainen sisältäen

asianmukaisen analyysin ja arvioinnin riskeistä;

15) *teknisellä eritelmällä* asiakirjaa, jossa määrätään tekniset vaatimukset, jotka sähkö- ja elektroniikkalaitteen on täytettävä.

2 luku

Vaatimustenmukaisuus ja valmistajan velvollisuudet

4 §

Vaarallisten aineiden käytön rajoitukset ja poikkeukset niistä

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita tai niiden korjaamiseen, uudelleenkäyttöön, toimintojen päivitykseen tai kapasiteetin lisäämiseen tarkoitettu liitäntäjohto tai varaosa ei saa sisältää RoHS-direktiivin liitteessä II mainittuja aineita siten, että liitteen mukaiset enimmäispitoisuudet homogeenisessa materiaalissa ylittyvät.

Edellä 1 momentissa säädetyn pitoisuusrajan ylittyminen on kuitenkin sallittua:

1) RoHS-direktiivin 4 artiklan 4—5 kohdassa tarkoitettua liitäntäjohtoa tai varaosaa;

2) RoHS-direktiivin liitteessä III tai IV mainitussa laitteessa tai käyttötarkoituksessa.

Elinkeinonharjoittaja voi tehdä hakemuksen Euroopan komissiolle 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen myöntämiseksi, uusimiseksi tai peruuttamiseksi. Hakemuksen teossa ja käsittelyssä noudatetaan RoHS-direktiivin 5 artiklan mukaista menettelyä.

5 §

Sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistaminen

Valmistajan on ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille saattamista varmistettava, että laite on suunniteltu ja valmistettu tämän lain vaatimusten mukaisesti.

Valmistajan on sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi huolehdittava sisäisen tuotannonval-

vontamenettelyn suorittamisesta ja teknisten asiakirjojen laatimisesta tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 768/2008/EY liitteen II moduulin A mukaisesti. Laitteen vaatimustenmukaisuus voidaan varmistaa myös muun vähintään yhtä tiukan Euroopan unionin lainsäädännön mukaisen vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn yhteydessä.

Valmistajan on säilytettävä tekniset asiakirjat kymmenen vuoden ajan siitä, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte on saatettu markkinoille.

6 §

EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus

Kun valmistaja on varmistanut, että sähkö- ja elektroniikkalaitte on 4 §:n mukainen, tämän on laadittava RoHS-direktiivin liitteen VI mukainen EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus suomeksi tai ruotsiksi taikka muulla kielellä, jonka valvontaviranomainen hyväksyy. Valmistajan on säilytettävä EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus kymmenen vuoden ajan siitä, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte on saatettu markkinoille.

Muutokset sarjatuotannossa olevan tuotteen suunnittelussa tai ominaisuuksissa ja muutokset yhdenmukaistetuissa standardeissa tai teknisissä eritelmissä, joihin nähden sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuus ilmoitetaan, on otettava EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksessa asianmukaisesti huomioon.

7 §

Sähkö- ja elektroniikkalaitteeseen kiinnitettävät merkinnät ja yhteystiedot

Valmistajan on kiinnitettävä valmiiseen tämän lain vaatimukset täyttävään sähkö- ja elektroniikkalaitteeseen tai sen arvokilpeen CE-merkintä ennen laitteen saattamista markkinoille. Merkintä on kiinnitettävä näkyvästi, helposti luettavasti ja pysyvästi. Jos merkintää ei ole mahdollista tai perusteltua

kiinnittää laitteeseen tai arvokilpeen, se on kiinnitettävä pakkaukseen ja mukana oleviin asiakirjoihin.

Valmistajan on varmistettava, että sähkö- ja elektroniikkalaitteeseen kiinnitetään tyyppi-, erä- tai sarjanumero taikka muu tunnusmerkintä. Jos merkintää ei ole mahdollista kiinnittää laitteeseen, se on kiinnitettävä pakkaukseen tai mukana oleviin asiakirjoihin.

Valmistajan on ilmoitettava sähkö- ja elektroniikkalaitteessa tai jos se ei ole mahdollista, laitteen pakkauksessa tai laitteen mukana seuraavassa asiakirjassa nimensä, rekisteröity tuotenimensä tai tavaramerkkinsä sekä osoitteensa. Osoitteessa on ilmoitettava yksi yhteyspiste, josta valmistaja on tavoitettavissa.

8 §

Olettama vaatimustenmukaisuudesta

CE-merkittyä laitetta on pidettävä tämän lain vaatimusten mukaisena, jollei muuta osoiteta. Ennen CE-merkinnän kiinnittämistä valmistajan on arvioitava laitteen tai sen materiaalien ja komponenttien vaatimustenmukaisuus käyttämällä yhdenmukaistettujen standardien mukaisia tai yleisesti tarkimpina ja luotettavimpina pidettyjä sekä toistettavissa olevia mittausmenetelmiä.

9 §

Menettely vaatimustenvastaisuustilanteissa

Valmistajan, jonka on syytä epäillä, että sen markkinoille saattama sähkö- ja elektroniikkalaitte ei ole tämän lain vaatimusten mukainen, on välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin laitteen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, sen poistamiseksi markkinoilta tai tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin käyttäjien saataville asetetun laitteen palauttamiseksi takaisin valmistajalle. Valmistajan on välittömästi ilmoitettava laitteen vaatimustenvastaisuudesta ja kaikista toteuttamistään toimenpiteistä valvontaviranomaiselle.

Valmistajan on pidettävä kirjaa vaatimusten vastaisista sähkö- ja elektroniikkalaitteista ja 1 momentin mukaisesti toteutetuista palautuksista sekä tiedotettava niistä jakelijoilta.

10 §

Valtuutettu edustaja

Valmistaja voi kirjallisesti nimittää itselleen valtuutetun edustajan. Edustaja on tällöin valtuutettava hoitamaan ainakin seuraavat tehtävät:

1) EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksen ja teknisten asiakirjojen pitäminen valvontaviranomaisen saatavilla kymmenen vuoden ajan siitä lähtien, kun sähkö- ja elektroniikkalaitte on saatettu markkinoille;

2) kaikkien tarpeellisten asiakirjojen toimittaminen valvontaviranomaiselle sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi;

3) muu yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa sen varmistamiseksi, että sähkö- ja elektroniikkalaitte on tämän lain vaatimusten mukainen.

Valmistaja ei voi siirtää 5 §:n 1 ja 2 momenteissa säädettyjä velvollisuuksia valtuutetulle edustajalle.

3 luku

Maahantuoja ja jakelijan velvollisuudet

11 §

Maahantuojan velvollisuudet laitteen markkinoille saattamisen yhteydessä

Maahantuojan on ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille saattamista varmistettava, että valmistaja on täyttänyt 5 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 ja 7 §:ssä sekä 9 §:n 2 momentissa säädettyt velvoitteet. Jos maahantuojalla on syytä epäillä, että sähkö- ja elektroniikkalaitte ei ole tämän lain vaatimusten mukainen, maahantuojan on ilmoitettava tästä välittömästi valmistajalle ja valvontaviranomaiselle. Maahantuoja saa saattaa laitteen markkinoille vasta, kun laite on tämän lain vaatimusten mukainen.

Maahantuojan on ilmoitettava sähkö- ja elektroniikkalaitteessa tai jos se ei ole mahdollista, laitteen pakkauksessa tai laitteen mukana seuraavassa asiakirjassa, nimensä, rekisteröity tuotenimensä tai tavaramerkkinsä

sekä osoitteensa, josta maahantuojalla on tavoitettavissa.

Maahantuojan on pidettävä EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen jäljennöstä valvontaviranomaisen saatavilla kymmenen vuoden ajan siitä, kun sähkö- ja elektroniikkalaitteet saatetaan markkinoille ja varmistettava, että tekniset asiakirjat ovat pyynnöstä viranomaisen saatavilla.

12 §

Maahantuojan velvollisuudet markkinoille saatetun laitteen vaatimustenvastaisuustilanteessa

Jos maahantuojalla on syytä epäillä, että sen markkinoille saattama sähkö- ja elektroniikkalaitte ei täytä tämän lain vaatimuksia, maahantuojan on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin laitteen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, sen poistamiseksi markkinoilta tai tarvittaessa käyttäjien saataville asetetun laitteen palauttamiseksi takaisin maahantuojalle.

Maahantuojan on välittömästi ilmoitettava sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenvastaisuudesta ja kaikista toteuttamistaan toimenpiteistä valvontaviranomaiselle.

Maahantuojan on pidettävä kirjaa vaatimustenvastaisista sähkö- ja elektroniikkalaitteista ja laitteiden palautuksista sekä tiedotettava niistä jakelijalle.

13 §

Jakelijan velvollisuudet kun laite asetetaan saataville markkinoilla

Jakelijan on ennen sähkö- ja elektroniikkalaitteen asettamista saataville markkinoille tarkistettava, että siinä on kaikki 7 §:ssä ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitetut merkinnät ja tiedot. Jos jakelijalla on syytä epäillä, että sähkö- ja elektroniikkalaitte ei ole tämän lain vaatimusten mukainen, jakelijan on ilmoitettava tästä valmistajalle tai maahantuojalle sekä valvontaviranomaiselle. Jakelija saa asettaa laitteen saataville markkinoilla vasta, kun laite on tämän lain vaatimusten mukainen.

14 §

Jakelijan velvollisuudet markkinoilla saataville asetetun laitteen vaatimustenvastaisuustilanteessa

Jos jakelijalla on syytä epäillä, että sen markkinoilla saatavaksi asettama sähkö- ja elektroniikkalaitte ei ole tämän lain vaatimusten mukainen, jakelijan on varmistettava, että valmistaja, maahantuojalla tai tarvittaessa jakelija itse ryhtyy toimenpiteisiin laitteen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, sen poistamiseksi markkinoilta tai tarvittaessa käyttäjien saataville asetetun laitteen palauttamiseksi takaisin jakelijalle.

Jakelijan on välittömästi ilmoitettava laitteen vaatimustenvastaisuudesta ja kaikista toteuttamistaan toimenpiteistä valvontaviranomaiselle.

15 §

Valmistajan velvollisuuksien soveltaminen maahantuojaan ja jakelijaan

Maahantuojalla ja jakelijalla on samat velvollisuudet kuin valmistajalla, jos ne saattavat sähkö- ja elektroniikkalaitteen markkinoille omalla nimellään tai tavaramerkillään taikka muuttavat markkinoille jo saatettua laitetta tavalla, joka voi vaikuttaa tämän lain mukaisten vaatimusten täyttymiseen.

4 luku

Ohjaus ja valvonta

16 §

Ohjaus ja kehittäminen

Tämän lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat ympäristöministeriölle.

17 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain mukainen valvontaviranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. So-

siaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston toimivallasta valvoa terveydenhuollon laitteita säädetään terveydenhuollon laitteista annetussa laissa.

18 §

RoHS-direktiivin muutosten valmistelusta ja voimaantulosta tiedottaminen

Ympäristöministeriön ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on tietoverkossa tiedotettava RoHS-direktiivissä säädettyjen vaarallisten aineiden rajoitusten ja niitä koskevien poikkeusten valmistelusta ja voimaantulosta.

19 §

Tullin toimivaltuudet ennen vapaaseen liikkeeseen luovuttamista

Tulli voi keskeyttää sähkö- ja elektroniikkalaitteen luovuttamisen vapaaseen liikkeeseen Euroopan unionin markkinoille, jos:

- 1) laitteella on ominaisuuksia, joiden perusteella sen voidaan olettaa aiheuttavan vakavan riskin terveydelle tai ympäristölle;
- 2) laitetta ei ole merkitty tämän lain vaatimusten mukaisesti; tai
- 3) laitteen CE-merkintä on virheellinen tai harhaanjohtava.

Tullin on ilmoitettava keskeyttämisestä välittömästi valvontaviranomaiselle.

20 §

Tietojen luovuttaminen ja yhteistyö viranomaisen kanssa

Elinkeinonharjoittajan on pyynnöstä luovutettava valvontaviranomaiselle tämän lain noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat suomeksi tai ruotsiksi taikka muulla valvontaviranomaisen hyväksymällä kielellä sekä muutoinkin tehtävä valvontaviranomaisen kanssa yhteistyötä sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi.

Valvontaviranomaisella on kymmenen vuoden ajan sähkö- ja elektroniikkalaitteen

markkinoille saattamisesta oikeus saada pyynnöstä elinkeinonharjoittajalta tiedot kaikista elinkeinonharjoittajista, jotka ovat toimittaneet sille sähkö- ja elektroniikkalaitteita tai joille tämä on toimittanut sähkö- ja elektroniikkalaitteita.

21 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen toisille viranomaisille

Valvontaviranomaisella on laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada tämän lain mukaista valvontaa varten välttämättömiä tietoja toisilta viranomaisilta.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, valvontaviranomainen saa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saatuja salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

- 1) syyttäjälle, poliisille ja Tullille rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi;
- 2) Tullille sekä ympäristönsuojelu- ja kulluttajansuojaviranomaiselle, jos tiedon luovuttaminen on viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta välttämätöntä;
- 3) toimivaltaiselle ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan unionin säädöksen tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan veloitteen toteuttamiseksi.

22 §

Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö

Valvontaviranomaisella on oikeus käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita tutkimaan, testaamaan tai arvioimaan sähkö- ja elektroniikkalaitteen vaatimustenmukaisuutta. Ulkopuoliset asiantuntijat voivat valvontaviranomaisen tai sen määräämän viranhaltijan apuna osallistua tämän lain mukaisiin tarkastuksiin sekä tutkia ja testata sähkö- ja elektroniikkalaitteita.

Ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, kun hän hoitaa tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

23 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella on tämän lain noudattamisen valvontaa sekä täytäntöönpanoa varten oikeus muualla kuin pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävissä tiloissa tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä sekä ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin.

Elinkeinonharjoittajan on pyydettyessä esitettävä tarkastusta suorittavalle valvontaviranomaiselle tarkastusta varten asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tämän lain noudattamisen valvonnassa. Tarkastusta suorittavalla valvontaviranomaisella on oikeus saada jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

24 §

Laitteen tutkittavaksi ja testattavaksi ottaminen

Valvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus ottaa elinkeinonharjoittajalta sähkö- ja elektroniikkalaitte tutkittavakseen ja testattavakseen, jos se on tämän lain noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellista.

25 §

Kustannusten korvaaminen

Valvontaviranomainen ja Tulli voivat periä elinkeinonharjoittajalta kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vaatimusten vastaisen sähkö- ja elektroniikkalaitteen tutkimuksesta ja testauksesta sekä tätä varten suoritetusta laitteen hankinnasta tai varastoinnista.

26 §

Vaatimusten vastaista laitetta koskevat toimenpiteet

Jos sähkö- ja elektroniikkalaitte ei ole tämän lain vaatimusten mukainen taikka laitteen merkinnät tai laitetta koskevat asiakirjat ja tiedot eivät ole tämän lain vaatimusten mukaisia tai niitä ei pyynnöstä toimiteta valvontaviranomaiselle, valvontaviranomainen voi:

1) kieltää elinkeinonharjoittajaa tilapäisesti tai pysyvästi valmistamasta, markkinoille saattamasta, asettamasta saataville markkinoilla tai muuten luovuttamasta laitetta sekä määrätä poistamaan laite markkinoilta;

2) määrätä elinkeinonharjoittajan ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin markkinoille saatetun laitteen, laitteen merkintöjen ja laitetta koskevien asiakirjojen ja tietojen saattamiseksi tämän lain vaatimusten mukaisiksi;

3) määrätä elinkeinonharjoittajan ottamaan takaisin käyttäjältä laite, joka aiheuttaa vakavan riskin terveydelle tai ympäristölle sekä antamaan sen tilalle samanlainen tai samankaltainen laite, joka ei ole vaarallinen, taikka purkamaan kauppa, jos 1 kohdassa tarkoitettu kielto tai 2 kohdassa tarkoitettu määräys ei ole riittävä;

4) määrätä elinkeinonharjoittajan toimittamaan laite käsiteltäväksi jätteenä, jos 1—3 kohdassa tarkoitettua velvoitetta ei voida pitää riittävänä tai, jos laitteen käsittelyä jätteenä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten laitteen kanssa on muutoin meneteltävä;

5) määrätä elinkeinonharjoittajan julkisesti ilmoittamaan laitteeseen liittyvästä vaarasta tai antaa elinkeinonharjoittajan kustannuksella itse tällainen ilmoitus;

6) kieltää sellaisen laitteen käytön, joka aiheuttaa vakavan riskin terveydelle tai ympäristölle.

Elinkeinonharjoittajan on annettava valvontaviranomaiselle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa selvitys siitä, millä tavoin 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettu määräys tai kielto on pantu toimeen.

27 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Valvontaviranomainen voi asettaa tämän lain nojalla antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon tai teettämisuhan.

28 §

Muutoksenhaku valvontaviranomaisen päätökseen

Tämän lain nojalla annettuun valvontaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksen hausta säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Valvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä ...kuuta 2013.

Tällä lailla kumotaan vaarallisten aineiden rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu valtioneuvoston asetus (853/2004).

30 §

Siirtymäsäännökset

Sähkö- ja elektroniikkalaitte, joka ei kuulu vaarallisten aineiden rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun valtioneuvoston asetuksen soveltamisalaan, ja joka ei ole tämän lain vaatimusten mukainen, voidaan asettaa saataville markkinoilla 22 päivään heinäkuuta 2019, jollei tässä laissa tai RoHS-direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa säädetä muuta.

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 2013

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Asunto- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*